

Prof. Tadeusz Chrzanowski

(laudacja wygłoszona przez prof. Jana K. Ostrowskiego)

Humanistyczny postulat wszechstronności, sięgania poza wyuczoną i uprawianą na co dzień dyscyplinę nauki czy twórczości jest w dzisiejszych czasach daleko posuniętej specjalizacji spełniany nader rzadko. Osoby, które w liczący się sposób zaznaczyły się na kilku polach spotykamy tylko wyjątkowo. Z pewnością należy do nich profesor Tadeusz Chrzanowski: literat, historyk sztuki, fotografik i nieustrudzony działacz na polu opieki nad zabytkami kultury.

Tadeusz Chrzanowski urodził się w r. 1926 w Krakowie, ale młodzieńcze lata spędził w rodzinnym Moroczynie koło Hrubieszowa. Po wojnie osiadł na stałe w Krakowie i rozpoczął studia ekonomii na Akademii Handlowej, a wkrótce także na historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jako student przeszedł przez bardzo interesujące doświadczenie Klubu Logofagów, stanowiącego próbę ratowania niezależnej myśli w trudnych latach powojennych.

Historia sztuki miała się okazać głównym polem działalności Tadeusza Chrzanowskiego. W r. 1952 uzyskał on w tej dziedzinie magisterium, w r. 1971 – doktorat, w r. 1980 – habilitację, a w r. 1990 profesurę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W ciągu kilkudziesięciu lat działalności naukowej opublikował ok. 250 prac, w tym kilkanaście książek, wśród których znajdują się pozycje będące wynikiem wieloletnich szczegółowych badań, jak *Rzeźba z lat 1560-1650 na Śląsku Opolskim* (1974) czy *Złotnictwo toruńskie* (1988, wspólnie z Marianem Korneckim), a także szerokie syntezы, jak *Sztuka w Polsce Piastów i Jagiellonów* (1993) i *Sztuka ziemi krakowskiej* (1983, wspólnie z Marianem Korneckim). Przez wiele lat specjalnością Tadeusza Chrzanowskiego była inwentaryzacja zabytków w terenie, co wymaga niezwykle wszechstronnego warsztatu i odporności na różne przeciwności losu, o których prof. Chrzanowski chętnie i barwnie opowiada. Plonem prac inwentaryzatorskich prof. Chrz-

nowskiego jest ponad 40 tomików *Katalogu Zabytków Sztuki w Polsce*, w tym kompletne opracowanie dawnego woj. bydgoskiego (wspólnie z Marianem Korneckim, który, jak to już było można zauważyć, był przez wiele lat jego najbliższym współpracownikiem). Dodając do powyższych osiągnięć liczbę 13 wypromowanych doktorów oraz nieskończoną liczbę recenzji doktorskich i habilitacyjnych uzyskamy obraz jednego z najwybitniejszych powojennych historyków sztuki.

Jest to jednak tylko część profilu twórczego Tadeusza Chrzanowskiego, który swego pióra, maszyny do pisania, a ostatnio także komputera używał nie tylko do przygotowywania prac naukowych. Jako literat zaczynał od poezji, a następnie przeszedł do publicystyki kulturalnej o bardzo szerokich horyzontach, nie pozbawionej przy tym ciętych sformułowań, szczególnie częstych w ukazujących się jeszcze stosunkowo niedawno felietonach tygodniowych w „Tygodniku Powszechnym”. „Tygodnik” wymieniam nie bez powodu, gdyż stanowi on najbliższy kontekst intelektualny i ideowy twórczości Tadeusza Chrzanowskiego, który zawsze pozostał wierny postawie i naukom wyniesionym z Moroczyna, a utrwalonym wśród Logofagów. Łącząc błyskotliwą inteligencję z bezwzględną uczciwością Tadeusz Chrzanowski nie będąc właściwie zawodowym pisarzem stał się prawdziwym autorytetem w środowisku literackim, odgrywając istotną rolę w działalności dawnego Związku Literatów Polskich, następnie Stowarzyszenia Pisarzy Polskich oraz Pen Clubu.

Posługując się po mistrzowsku słowem Tadeusz Chrzanowski opanował też drugie ważne medium – obraz, w typowo XX-wiecznej formie fotografii. Z jej tajemnicami zapoznał go wybitny fotografik Włodzimierz Puchalski. Swe umiejętności Tadeusz Chrzanowski oddał przede wszystkim na usługi inwentaryzacji zabytków, wykonując tysiące ujęć o ogromnej dziś wartości. W wielu przypadkach

for.
J. Kozina

jego dokumentacyjne z pozoru zdjęcia zawierają istotny element artystyczny.

Jednym z najpiękniejszych moim zdaniem rezultatów wirtuozerskiego poruszania się wśród słów i obrazów jest niezwykle książka *Żywe i martwe granice* (1974), prawdziwa księga emblematyczna ożywiająca zapomniany gatunek w swoistej sarmackiej wersji. Sarmackiej nie przypadkowo, bo Tadeusz Chrzanowski jest najwybitniejszym znawcą i badaczem sarmatyzmu.

Kilka ostatnich lat przyniosło nowy rozdział w działalności Tadeusza Chrzanowskiego. Uwolniony od systematycznych obowiązków dydaktycznych (choć wciąż rozrywany jako wykładowca w kraju i za granicą) poświęcił ogromną ilość czasu i energii sprawom społecznym. Już drugą kadencję jest prezesem Stowarzyszenia Historyków Sztuki, przede wszystkim jednak w r. 1991 objął przewodnictwo Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. Spełniając tę funkcję ma swój wielki udział w opracowaniu i realizacji wieloletniego programu ratowania zabytków Krakowa, który w znacznym stopniu zmienił już oblicze naszego miasta. Z pomocy funduszu, którym zarządza Komitet szeroko korzysta Uniwersytet Jagielloński; wiele jego zabytkowych budowli zostało dzięki funduszowi poddane, lub jest obecnie poddawane pracom konserwatorskim.

Uniwersytet Jagielloński nagradza więc dziś swego wychowanka, wybitnego uczonego i humanistę, a także człowieka zasłużonego dla zachowania swego historycznego dziedzictwa.

Jan K. Ostrowski